

Met foto's kun je niet alleen dieren of planten herkenbaar in beeld brengen. Je kunt ook een verhaal vertellen, emotie overdragen, of onvermoede schoonheid aan het licht brengen. Acht tips over mooier fotograferen door Edo van Uchelen en Bart Siebelink, natuurfotografen en auteurs van het handboek natuurfotografie.

Dieren beter fotograferen

Ik wilde deze hongerige merel in de sombere sneeuwbus vastleggen. Door gebruik te maken van een lange sluitertijd zijn de vallende sneeuwvlokken als striemen zichtbaar gemaakt, en lijkt de sneeuwbus heviger dan in werkelijkheid. Let op de afketsende vlokken op de rug van de vogel, die zijn bij een korte sluitertijd meestal niet zichtbaar./Edo van Uchelen

Tekst en Beeld Edo van Uchelen en Bart Siebelink

Heb je je wel eens afgevraagd: waarom maak ik natuurfoto's? Er zijn nogal wat redenen om foto's te maken in de natuur. Gewoon ter herinnering aan landschappen, planten en dieren die je in de natuur of op reis tegenkomt. Het kan ook zijn dat natuurfotografie jou in de eerste plaats een dankbaar 'excuus' biedt om eropuit te trekken en dat je het resultaat (de foto) beschouwt als aangename bijvangst. Het kan ook zijn dat je zo gefascineerd bent door de schoonheid van de natuur dat je die graag vastlegt en misschien zelfs op internet plaatst. Stuk voor stuk goede redenen om in de natuur te fotograferen. Maar, ben je ook echt tevreden over het resultaat? Welke eisen stel je eigenlijk? Als je doel slechts is het onderwerp scherp en herkenbaar te fotograferen dan beperk je jezelf

enorm. Dat is jammer want natuurfotografie is een fantastische hobby, die leuker wordt als je leert om een visie te ontwikkelen. Dat is niets anders dan precies weten wat je wilt, en daarbij min of meer een eigen stijl ontwikkelen.

COMMUNICATIE

Een goede en ervaren natuurfotograaf weet meestal snel waar hij naartoe wil met zijn onderwerp. De foto zit meestal al in zijn hoofd voordat de camera uit de rugzak is gehaald. Hij weet wat hij wil bereiken bij zijn publiek en dat wordt meteen vertaald in technische zaken zoals standpunt en beeldhoek, lichtinval en afbeeldingsgrootte. Het doel zal niet altijd worden gehaald, maar wel geldt: hoe meer ervaring, hoe hoger het succespercentage. Ook omdat een goede fotograaf geen onrealistische verwachtingen zal hebben. Met een 300 mm-objectief zal je

Foto's van groepen dieren worden heel gauw te rommelig. Tenzij je de boel goed ordent door middel van een compositie. Hier is gekozen voor een vlakverdeling in drie horizontale banen, vergelijkbaar

op een wandeling zelden mooie vogelfoto's kunnen maken, maar wel landschappelijke details.

Natuurfotografie is uiteindelijk communicatie. Via beelden kun je een verhaal vertellen, emotie overdragen of schoonheid onthullen. Dat vraagt inzicht in hoe wij mensen op beelden reageren, wat het ordenende effect is van composities en hoe bijvoorbeeld bepaalde kleuren werken. Die kennis moet je vervolgens ook leren toe te passen. Ook dat is visie. Hier acht tips die je op weg kunnen helpen.

1. LET OP HET BESTE LICHT

Licht is de essentie van fotografie. Maak buiten zo veel mogelijk gebruik van het beste licht. De kwaliteit ervan bepaalt de kwaliteit van je foto. Bewolkt weer is ideaal, je fotografeert dan met gefilterd zonlicht. Nog gunstiger zijn de eerste uren na zonsopkomst en de laatste uren voor zonsopgang, van-

WAT VOOR NATUURFOTOGRAAF BEN JIJ?

Visie of geen visie? Op welke punten onderscheid jij je als natuurfotograaf?

Er zijn verschillende typen natuurfotografen. Om je als fotograaf verder te ontwikkelen kan het handig zijn te weten wat voor soort fotograaf jij bent. Gaat het jou om bepaalde onderwerpen, om het resultaat of alleen maar om het plezier van het buiten bezig zijn? En hoe is je insteek? Ben je een echte natuurliefhebber of meer een technicus? Hoe zit het met je kunstzinnige inslag? Wil je weten wat voor natuurfotograaf je bent? Ga dan naar www.centrumvoornatuur fotografie.nl en doe de gratis zelftest! Je krijgt een zeer uitvoerig antwoord.

met die van de Nederlandse vlag. Bovenin de flamingo's, in het midden de zilverreigers en onderin de strandloperijes./Bart Siebelink

Steenarend in de sneeuw (Wit-Rusland). De reflectie van de sneeuw zorgt hier voor een mooie egale verlichting van de donkere arend, die een groot deel van het beeld uitmaakt waardoor geen belichtingscompensatie nodig is./Edo van Uchelen

Kleine plevier in winterkleed, de kracht zit hier in het oogcontact dat versterkt wordt door het extreem lage perspectief, waardoor je zelfs onder de poten van het dier door nog blauwe lucht ziet en de compositie eenvoudig blijft. Ook versterkt het koele blauw van de lucht de warme tinten van de vogel en van de grond./Bart Siebelink

wege het strijklicht (van opzij). Fotografen noemen dat niet voor niets de 'gouden uren'.

2. VERGEET DE ACHTERGROND NIET

Besteed veel aandacht aan de achtergrond. Goede natuurfotografen zijn vaak meer bezig met de achtergrond dan met het eigenlijke onderwerp! Vraag je bij voorbeeld af wat je op de achtergrond wil laten zien en waarom. Hoe scherp of vaag wil je de achtergrond laten zijn ten opzichte van je hoofdonderwerp? Dit soort keuzes vertaalt zich in vaardige foto's die overtuigend overbrengen wat je wil laten zien.

3. ONTWERP JE FOTO'S

Dat wil zeggen, denk altijd aan de compositie. Dat is de manier waarop de afzonderlijke elementen in je foto zijn gerangschikt. De manier waarop wij mensen beelden waarnemen en waarderen, kent bepaalde wetma-

tigheden. Wat mooi wordt gevonden en wat niet, ligt grotendeels vast in onze hersenen. Daarom bestaan er compositieregels. Als je deze op de juiste wijze toepast, worden je foto's aantrekkelijker en blijft de blik van de kijker geboeid.

4. ZOEK OOGCONTACT

Als je dieren fotografeert: zoek oogcontact en fotografeer op ooghoogte. Foto's van dieren maken meer indruk als je de dieren in de ogen kunt kijken. Op ooghoogte fotograferen is bij een edelhert gemakkelijker dan bij een kikker, want daarvoor zul je moeten gaan liggen. Probeer het eens en je zult zien dat ook de compositie vaak beter wordt. Wanneer je nagenoeg parallel aan de grond fotografeert, raakt de achtergrond verder weg, waardoor deze prettig vaag blijft. Let op: op je knieën zitten is niet voldoende. De grootste winst zit in de laatste centimeters!

Vroege glazenmaker in de vlucht. Deze soort blijft soms even in de lucht hangen en is dan, met een snelle autofocus en korte sluitertijd, te fotograferen./Edo van Uchelen

Juist door het onderwerp (een ree in het bos) opzettelijk wat minder herkenbaar en een beetje onscherp te fotograferen, komt het los van de realiteit en prikkelt

5. LAAT NIET ALLES ZIEN

Stap af van het idee dat een plant of dier altijd herkenbaar op de foto moet staan. Het gaat niet om het onderwerp maar om het beeld. Door bijvoorbeeld niet alles te laten zien kun je spanning aan een foto toevoegen. Door iets onscherp af te beelden kun je sfeer en emotie aan een foto toevoegen.

6. VERMIJD HET BEELDCLICHÉ

Probeer je onderwerp op een afwijkende, originele manier in beeld te brengen. Dus niet: grutto op een paaltje, oranjetipje op pinksterbloem of libel met dauw op de vleugels. Dat is allemaal al heel erg vaak gefotografeerd. Het zijn beeld clichés: fraai, maar vaak (na) gemaakt en zelden origineel. Hoe kan het anders? Vlinders en libellen zijn vliegende insecten maar worden nog maar weinig vliegend gefotografeerd. Daar ligt dus een originele uitdaging.

7. LAAT DE KLEUREN WERKEN

Kleuren werken min of meer hetzelfde als de compositie: we laten ons er ongemerkt door beïnvloeden. Kleuren geven emotie en gevoel aan een foto. Een blauwe ruimte komt koel over, een rode echter warm. Complementaire kleuren versterken elkaar en zorgen voor harmonie.

Direct zonlicht is zelden gunstig voor fotografie. Deze kuifduiker werd gefotografeerd bij het allerlaatste avondlicht. Er zijn dan geen harde schaduwen meer en er is een sterke kleurverzadiging./Edo van Uchelen.

het de fantasie sterker. De achtergrond van boomstammen is voor het verhalende effect minstens zo belangrijk als de ree zelf./Bart Siebelink

Voorbeeld van een experimentele (niet-clichématige) aanpak: Meeuwen (ingeflitst) tegen de achtergrond van een stevige bui. De dieren kwamen binnen flitsbereik omdat ze voer kregen van bootpassagiers./Bart Siebelink

8. OVERBELICHT SNEEUW

Hoe mooi sneeuw er ook uit ziet, het is een lastig onderwerp om te fotograferen. Bij veel sneeuw in beeld gaat het snel fout. De lichtmeter meet dan veel 'vals' licht (de reflecties door de sneeuw) en stopt daardoor te vroeg met belichten waardoor de sneeuw grijs wordt en de hele foto te donker is. Om dit op te lossen moet je een zogenaamde belichtingscompensatie toepassen. Dat is op elke betere camera instelbaar. De waarde staat aangegeven in 'stops'. Meestal voldoet +2/3 of +1 stop, dan wordt je foto eigenlijk te licht gemaakt, maar dit compenseert juist de afwijking van het toestel. Maak als het kan altijd een paar foto's met verschillende compensaties –dat heet een 'belichtingstrapje'– lopend van 0 tot +1,5. De witbalans is vooral belangrijk als je in JPG fotografeert. Werk je in RAW, dan heb je onbegrensde mogelijkheden om de witbalans achteraf in de computer nog bij te stellen.

Wat mooi wordt gevonden en wat niet, ligt grotendeels vast in onze hersenen. Daarom bestaan er compositieregels.

HANDBOEK NATUURFOTOGRAFIE

Alle in dit artikel beschreven tips zijn uitgewerkt in het Handboek Natuurfotografie. Dit standaardwerk voor natuurfotografen is geschreven door Bart Siebelink en Edo van Uchelen in opdracht van het Nederlands Centrum voor Natuurfotografie. Het boek gaat verder waar andere fotoboeken ophouden. Behalve bediening van de camera en toebehoren ligt het accent op niet eerder beschreven aspecten van de natuurfotografie zoals benadering van flora en fauna in het veld en andere specifieke vaardigheden. Ook gaat het handboek uitgebreid in op artistieke aspecten, kijkvaardigheid en ideeontwikkeling. Vanuit hun educatieve achtergrond dagen de auteurs de lezer uit om concrete opdrachten uit de theorie in praktijk te brengen om de kijkvaardigheid, compositie en fantasie te trainen.

Bestellen: www.centrumvoornatuurfotografie.nl, www.knnvuitgeverij.nl. Op de achterzijde van dit nummer staat een speciale aanbieding.

